BIAŁORUŚ

POGLĄDY POLITYCZNE: PROTESTY

Uczestnicy protestów ulicznych w latach 2020-2022

DPU-WIKP-424/193/2026
03.04.2026

Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia UDSC

URZĄD DO SPRAW CUDZOZIEMCÓW

TREŚĆ ZLECENIA

Proszę o informację na temat sytuacji uczestników protestów ulicznych w Białorusi w latach 2020-2022

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA DEMONSTRACJI

TŁO WYDRZEŃ

W 2020 r. odbyły się wybory prezydenckie w Białorusi. Wybory prezydenckie w Białorusi odbywały się w dwóch etapach: w dniach 4-8 sierpnia 2020 r. (głosowanie przedterminowe) i dnia 9 sierpnia 2020 r. (zasadniczy / główny dzień głosowania). Zgodnie z danymi przekazanymi przez Centralną Komisję Wyborczą, zwyciężył w nich Aliaksandr Łukaszenka, który uzyskał 80% poparcia, podczas gdy jego główna konkurentka Swiatłana Cichanouska - 10%. Frekwencja wyniosła 84,2%. Cichanouska nie uznała oficjalnych wyników wyborów. Uważa się za zwycięzcę głosowania, o czym przekonują ją nastroje społeczne oraz ok. 200-400 protokołów komisji wyborczych, które przedostały się do sieci i świadczą o jej wygranej. 10 sierpnia 2020 r. kandydatka wyjechała jednak na Litwę, dokąd wcześniej wywiozła swoje dzieci. Decyzja ta została podjęta pod naciskiem władz oraz ze względu na obawę kandydatki o własne bezpieczeństwo.[1][2] Dnia 23 września 2020 r. odbyła się niezapowiedziana i przeprowadzona potajemnie inauguracja nowej (szóstej) kadencji Aliaksandra Łukaszenki.[3][4]

ORGANIZATORZY I UCZESTNICY

W reakcji na sfałszowanie wyniku wyborów prezydenckich w 2020 r. w Mińsku i w wielu mniejszych miejscowościach Białorusi począwszy od 9 sierpnia 2020 r. codziennie dochodziło do protestów społecznych. Podjęto również akcje strajkowe w wielu kluczowych dla białoruskiej gospodarki przedsiębiorstwach państwowych.[5][6]

[1] **OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Obywatele przeciwko reżimowi - Białoruś po wyborach prezydenckich, 12.08.2020,** https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2020-08-12/obywatele-przeciwko-rezimowi-bialorus-po-wyborach-prezydenckich

[2] **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Elections 2020,** https://elections2020.spring96.org/en

[3] **OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Białoruś: inauguracja w cieniu demonstracji, 28.09.2020,** https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2020-09-28/bialorus-inauguracja-w-cieniu-demonstracji

[4] **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), List of people detained at evening protests after Lukashenka's inauguration, 24.09.2020,** http://spring96.org/ru/news/99665

[5] **PISM (Polski Instytut Spraw Międzynarodowych), Pół roku protestów na Białorusi, 26.02.2021,** https://www.pism.pl/publikacje/Pol_roku_protestow_na_Bialorusi

[6] **OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Protest w zawieszeniu – białoruskie społeczeństwo rok po wyborach prezydenckich, 03.08.2021,** https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2021-08-03/protest-w-zawieszeniu-bialoruskie-spoleczenstwo-rok-po

Białoruskie protesty określa się terminem „Płoszcza" (biał. „Plac", „Плошча"; ros. „Площадь"), podobnie jak ukraińskie protesty nazywano „Majdanem" (ukr. „Plac", „Майдан").[7][8]

Uczestnikami protestów określanych mianem „Płoszczy 2020-2022" byli przedstawiciele niemalże wszystkich grup społecznych/zawodowych: uczniowie i nauczyciele, studenci i wykładowcy, przedstawiciele świata kultury i nauki, robotnicy, kolejarze, lekarze (różnych specjalizacji), informatycy, sportowcy, itp. Do protestujących przyłączali się także żołnierze i policjanci (milicjanci) oraz funkcjonariusze i pracownicy innych białoruskich struktur siłowych.[9][10]

CZAS I MIEJSCE ORAZ PRZEBIEG PROTESTÓW

Z ustaleń Europejskiego Centrum Prawa Organizacji Non-Profit (z siedzibą w Hadze; ang. European Center for Not-for-Profit Law Stichting, ECNL) wynika, że w okresie poprzedzającym wybory prezydenckie w 2020 r. (styczeń-lipiec) odnotowano 85 różnego rodzaju akcji protestacyjnych (w tym 38 wieców, 17 akcji typu „łańcuch solidarności"; 12 pikiet, 8 rajdów rowerowych; 4 performanse; i inne).[11]

W sierpniu 2020 r. miały miejsce następujące akcje protestacyjne (co najmniej te): mityng – 133; „łańcuch solidarności" – 33; akcje strajkowe – 21; pikiety – 3; inne – 6.[12]

Największe nasilenie miały akcje protestacyjne między 9 a 12 sierpnia 2020 r. Wzięła w nich udział rekordowa liczba osób: **nawet do 600 tys. aktywnie protestujących** w ponad 40 miastach na terenie Białorusi (**nawet 250-300 tys. w samym Mińsku**). W październiku/listopadzie 2020 r. protesty stopniowo straciły swój początkowy rozmach, przede wszystkim z powodu zmęczenia długotrwałą konfrontacją z władzami, która nie dość, że nie przyniosła żadnych zmian politycznych, to jeszcze doprowadziła do represji zbuntowanych obywateli.[13][14]

Od jesieni 2020 r. zamiast masowych demonstracji pojawiło się mnóstwo małych inicjatyw, krótkotrwałych akcji protestacyjnych i improwizowanych spotkań, przede wszystkim w Mińsku. Władze tłumiły także i te mniejsze akcje oporu, zapędzając

[7] **Babel.ua., Протесты против Лукашенко в Беларуси в 1996-2020, 14.08.2020, 10:41,** https://babel.ua/ru/texts/49323-protesty-protiv-lukashenko-v-belarusi-v-1996-2020-v-arhivnyh-foto

[8] **Deutsche Welle Russian edition / Russian-language service (Немецкая волна Русская редакция), Протесты в Беларуси и Майдан в Украине: сходства и различия, 11.08.20201, https://www.dw.com/ru/akcija-solidarnosti-v-kieve-kak-podderzhivajut-protestujushhih-v-belarusi/a-54520089, BelGazeta.by., Майдан и Плошча, 05.10.2020,** https://www.belgazeta.by/ru/1263/topic_week/41379/

[9] **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Human Rights Situation in Belarus, Analytical Review,** http://spring96.org/ru/publications

[10] **SEW UW (Studium Europy Wschodniej UW), Raporty Grupy Analitycznej „Białoruś-Ukraina-Region",** https://studium.uw.edu.pl/raporty-grupy-analitycznej-bialorus-w-regionie-do-pobrania/

[11] **ECNL (European Center for Not-for-Profit Law Stichting), Monitoring the Right to Free Assembly: Belarus 2020, 12.02.2021,** https://ecnl.org/sites/default/files/2021-02/BLR%20assembly%20report%202020%20v4.pdf

[12] **ECNL (European Center for Not-for-Profit Law Stichting), Monitoring the Right to Free Assembly: Belarus 2020, 12.02.2021,** https://ecnl.org/sites/default/files/2021-02/BLR%20assembly%20report%202020%20v4.pdf

[13] **OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Protest w zawieszeniu – białoruskie społeczeństwo rok po wyborach prezydenckich, 03.08.2021,** https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2021-08-03/protest-w-zawieszeniu-bialoruskie-spoleczenstwo-rok-po

[14] **ECNL (European Center for Not-for-Profit Law Stichting), Monitoring the Right to Free Assembly: Belarus 2020, 12.02.2021,** https://ecnl.org/sites/default/files/2021-02/BLR%20assembly%20report%202020%20v4.pdf

opozycyjne ruchy w głębokie podziemie.[15][16] Ponadto na początku 2021 r. władze Białorusi aresztowały część przywódców protestów, a inni liderzy wyemigrowali.[17][18][19]

Z danych przedstawianych przez Centrum Praw Człowieka „Wiosna" (CPCz „Viasna") wynika ponadto, że o ile jeszcze w latach 2021-2022 wciąż odbywały się pokojowe zgromadzenia, tym niemniej już wówczas pojawiły się inne, innowacyjne sposoby wyrażania sprzeciwu: zaczęły się pojawiać antyrządowe graffiti, pikiety zdjęciowe lub wideo, krytyka władz w mediach, zwłaszcza społecznościowych, niszczenie symboli państwowych i afiszowanie się z symbolami niepodległościowymi (biało-czerwono-biała flaga i pogoń), szczególnie w prywatnych mieszkaniach i podwórzach. Odnotowano także podpalenia samochodów służbowych i budynków policji (milicji), szczególnie drogowej, itp.[20][21]

Z bazy ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project) wynika, że **najwięcej demonstracji** miało miejsce w **2020 r. - 1 678 wydarzeń**, z kulminacją na jesieni.

W 2021 r. nastąpił spadek - **1 364 wydarzenia**, ale nadal utrzymał się wysoki poziom demonstracji na początku roku (361 w styczniu, 269 w lutym, 214 w marcu, 148 w kwietniu, 116 w maju, w pozostałych miesiącach poniżej 100, najmniej w grudniu - 15).

Od 2022 r. nastąpił **gwałtowny spadek** aktywności protestacyjnej. W 2022 r. odbyły się tylko 82 wydarzenia. Powodem takiego stanu rzeczy było: zmęczenie długotrwałą konfrontacją z władzami, nasilenie represji, większa kontrola policyjno-wojskowa w związku z wojną w Ukrainie, itp.[22]

W 2023 r. odnotowano zaledwie 5 akcji protestacyjnych, w 2024 r. tylko jeden protest (w sierpniu), w 2025 r. też jeden (w marcu). Nie były one już związane bezpośrednio z wyborami.[23]

---

15 **Voice of Belarus (Голас Беларусі), Czy autorytaryzm wygrywa? Dlaczego dla Białorusi wciąż jest nadzieja, 13.11.2023,** https://www.voiceofbelarus.org/pl/article/czy-autorytaryzm-wygrywa-dlaczego-dla-bialorusi-wciaz-jest-nadzieja/

16 **Voice of Belarus (Голас Беларусі), Hope for Belarus: How the 2020 protests are making an impact despite Crackdown, 13.11.2023,** https://www.youtube.com/watch?v=BE8H-XiQq18

17 **IEŚ (Instytut Europy Środkowej), „Stabilizacja" sytuacji na Białorusi, 14.05.2021,** https://ies.lublin.pl/komentarze/stabilizacja-sytuacji-na-bialorusi/

18 **HRW (Human Rights Watch), World Report 2021 - Belarus, 13.01.2021,** https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/belarus

19 **Amnesty International, Amnesty International Report 2022/23. Report on the human rights situation covering 2022-Belarus, 27.03.2023,** https://www.amnesty.org/en/location/europe-and-central-asia/belarus/report-belarus/

20 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Human Rights Situation in Belarus, Analytical Review,** http://spring96.org/ru/publications

21 **Voice of Belarus (Голас Беларусі), Hope for Belarus: How the 2020 protests are making an impact despite Crackdown, 13.11.2023,** https://www.youtube.com/watch?v=BE8H-XiQq18

22 **ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Belarus - Conflict Events. Belarus demonstration events by month-year, 11.09.2025,** https://data.humdata.org/dataset/07410f06-b437-40b7-b86b-43ef80d9f508/resource/cb8d2294-289a-4d43-8852-9d9d8948e578/download/belarus_demonstration_events_by_month-year_as-of-11sep2025.xlsx

23 **ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Belarus, data: 01.01.2023-20.06.2025, dane pobrano 30.06.2025,** https://acleddata.com/data-export-tool

LEGALNOŚĆ WYDARZENIA

PRZEPISY DOTYCZĄCE ZGROMADZEŃ

KONSTYTUCJA

Zgodnie z zapisami Konstytucji Białorusi z dnia 15 marca 1994 r. (z ostatnimi zmianami z dnia 27 lutego 2022 r.): jednostka, jej prawa, wolności i gwarancje ich realizacji są najwyższą wartością i celem społeczeństwa i państwa (art. 2 Konstytucji); zapewnienie praw i wolności obywateli Republiki Białorusi jest najwyższym celem państwa (art. 21 Konstytucji); każdemu gwarantuje się wolność opinii i swobodę ich wyrażania. Nikogo nie można zmuszać do wyrażania lub wyrzekania się swoich przekonań. (art. 33 Konstytucji); państwo gwarantuje prawo do zgromadzeń, mityngów, ulicznych pochodów, demonstracji i pikiet, gdy nie naruszają one porządku publicznego i praw innych obywateli (art. 35 Konstytucji).[24]

USTAWY-ORGANIZACJA IMPREZ MASOWYCH

Zgodnie z zapisami **ustawy Republiki Białorusi „O imprezach masowych" z** dnia 30 grudnia 1997 r. (ostat. zm. z 17 lipca 2023 r.) organizacja demonstracji jest możliwa w przypadku spełnienia określonych w ustawie warunków: organizatorami zgromadzeń, mityngów, ulicznych pochodów, demonstracji i pikiet, w których przewiduje się udział do 1000 osób oraz innych imprez masowych niezależnie od liczby przewidywanych uczestników, mogą być obywatele Republiki Białorusi, stale zamieszkujący na terytorium Białorusi, którzy ukończyli 18 rok życia i posiadają wszelkie prawa wyborcze, a także partie polityczne, związki zawodowe oraz inne organizacje, zarejestrowane na terytorium Republiki Białorusi, za wyjątkiem organizacji, których działalność została wstrzymana zgodnie z prawem obowiązującym na terytorium Republiki Białorusi (art. 4. ustawy).[25]

Przygotowaniem imprezy masowej zajmuje się jej organizator (organizatorzy) i inni upoważnieni przez niego obywatele. Organizatorzy wszelkich imprez masowych muszą uzyskać zgodę władz na ich przeprowadzenie. Przed uzyskaniem zgody na organizację imprezy masowej jej organizator (organizatorzy), a także inne organizacje i obywatele mają zakaz publicznego wzywania do organizacji i przeprowadzenia imprezy masowej, w tym do informowania (ogłaszania) w mediach, w globalnej sieci komputerowej Internet lub w innych sieciach informacyjnych o dacie, miejscu i czasie jej przeprowadzenia, do produkcji oraz do dystrybucji w tym celu ulotek, plakatów i innych materiałów (art. 8. ustawy).[26]

Osoby, które naruszyły tryb organizacji i (lub) przeprowadzania imprez masowych ustanowiony ww. ustawą, ponoszą odpowiedzialność zgodnie z aktami prawnymi Republiki Białorusi. Partie polityczne, związki zawodowe i inne organizacje, których

[24] **Pravo.by. Constitution of the Republic of Belarus (Конституция Республики Беларусь),** https://pravo.by/pravovaya-informatsiya/normativnye-dokumenty/konstitutsiya-respubliki-belarus/

[25] **Pravo.by., Law of the Republic of Belarus „On Mass Actions in the Republic of Belarus" (Закон Республики Беларусь „О массовых мероприятиях в Республике Беларусь"), 30.12.1997, ostat. zm. z dn. 17.07.2023,** https://pravo.by/document/?guid=3961&p0=H19700114

[26] **Pravo.by., Law of the Republic of Belarus „On Mass Actions in the Republic of Belarus" (Закон Республики Беларусь „О массовых мероприятиях в Республике Беларусь"), 30.12.1997, ostat. zm. z dn. 17.07.2023,** https://pravo.by/document/?guid=3961&p0=H19700114

przedstawiciele nie zapewnili odpowiedniego trybu zorganizowania i (lub) przeprowadzenia zgromadzenia, wiecu, pochodu ulicznego, demonstracji i pikiety, wskutek czego doszło do wyrządzenia szkód na dużą skalę lub do naruszenia praw i ustawowych interesów obywateli, organizacji lub interesu państwowego lub publicznego, mogą zostać zlikwidowane w ustanowionym porządku prawnym za jednorazowe naruszenie ustawodawstwa Republiki Białorusi o imprezach masowych (art. 15 ustawy).[27]

Zgodnie z zapisami **ustawy Republiki Białorusi „O przeciwdziałaniu ekstremizmowi"** z 04 stycznia 2007 r. (ostat. zm. z 17.07.2023 r.; poniższe przepisy obowiązują od maja 2021 r.), za „*ekstremizm*" na terytorium Republiki Białorusi mogą zostać uznane: finansowanie, organizacja lub udział w „*masowych zamieszkach*" motywowanych „politycznie" lub „ideologicznie". Organizacje, których działalność w RB została zakazana (w tym, gdy zostaną uznane za ekstremistyczne) nie mogą organizować zebrań, mityngów, marszów ulicznych, demonstracji, pikiet i innych imprez masowych.[28]

PRZEPISY PENALIZUJĄCE UDZIAŁ W DEMONSTRACJACH

PRZEPISY ADMINISTRACYJNE - KODEKS WYKROCZEŃ RB

Art. 24.23 Kodeksu Wykroczeń Republiki Białorusi (ostat. zm. z 20.10.2025; poniższe przepisy obowiązują od 1 marca 2021 r.) stanowi, że:

naruszenie ustalonego trybu organizacji zgromadzeń, mityngów, ulicznych pochodów, demonstracji, pikiet, innych imprez masowych, **popełnione przez uczestnika** takich wydarzeń, a także publiczne wzywanie do ich organizacji z naruszeniem ustalonego porządku pociąga za sobą karę grzywny w wysokości 100 kwot bazowych lub karę prac publicznych lub karę aresztu. Powyższe czyny popełnione przez uczestnika ww. wydarzeń po raz drugi w ciągu jednego roku po nałożeniu jednej z ww. kar administracyjnych pociągają za sobą nałożenie kary grzywny w wysokości od 20 do 200 kwot bazowych lub kary prac publicznych lub kary aresztu administracyjnego.[29]

Naruszenie ww. przepisów przez organizatora wydarzenia pociąga za sobą karę grzywny w wysokości od 20 do 150 kwot bazowych lub karę prac publicznych lub karę aresztu, a jeśli jest osobą prawną karę grzywny w wysokości od 20 do 200 kwot bazowych. Powyższe czyny popełnione przez organizatora po raz drugi w ciągu jednego roku po nałożeniu jednej z ww. kar administracyjnych pociągają za sobą nałożenie kary grzywny w wysokości od 20 do 200 kwot bazowych lub kary prac publicznych lub kary aresztu administracyjnego.[30]

---

[27] **Pravo.by., Law of the Republic of Belarus „On Mass Actions in the Republic of Belarus" (Закон Республики Беларусь „О массовых мероприятиях в Республике Беларусь"), 30.12.1997, ostat. zm. z dn. 17.07.2023, https://pravo.by/document/?guid=3961&p0=H19700114**

[28] **Pravo.by., Law of the Republic of Belarus „About counteraction to extremism" (Закон Республики Беларусь „О противодействии экстремизму"), https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=h10700203**

[29] **Etalon-online (Эталон-online. Национальный центр правовой информации Республики Беларусь), Code of the Republic of Belarus on Administrative Offenses (Кодекс Республики Беларусь об административных правонарушениях), https://etalonline.by/document/?regnum=hk2100091**

[30] **Etalon-online (Эталон-online. Национальный центр правовой информации Республики Беларусь), Code of the Republic of Belarus on Administrative Offenses (Кодекс Республики Беларусь об административных правонарушениях), https://etalonline.by/document/?regnum=hk2100091**

PRZEPISY KARNE - KODEKS KARNY RB

Artykuł 342 Kodeksu Karnego Republiki Białorusi stanowi, że:

„Organizacja i przygotowanie działań poważnie naruszających porządek społeczny lub udział w takich działaniach", przy braku oznak bardziej ciężkiego przestępstwa (poważnego i szczególnie poważnego) podlega karze aresztu lub karze ograniczenia wolności na okres od 2 lat do 5 lat lub karze pozbawienia wolności na okres do 4 lat.[31]

Dodatkowo „szkolenie lub inne przygotowywanie osób do udziału w działaniach grupowych poważnie naruszających porządek społeczny, a także finansowanie lub inne materialne wsparcie takiej działalności, przy braku oznak bardziej ciężkiego przestępstwa (poważnego i szczególnie poważnego) podlega karze aresztu lub karze pozbawienia wolności na okres do 3 lat.[32]

Ponadto, **artykuł 293** Kodeksu Karnego Białorusi stwierdza że: „organizacja masowych zamieszek („besporiadków"), którym towarzyszy przemoc, pogromy, podpalenia, niszczenie majątku lub zbrojny opór w stosunku do przedstawicieli władzy" podlega karze pozbawienia wolności na okres od 5 do 15 lat z grzywną lub bez grzywny. Jednocześnie, „udział w masowych niepokojach, którym towarzyszy przemoc, pogromy, podpalenia, niszczenie majątku lub zbrojny opór w stosunku do przedstawicieli władzy" podlega karze pozbawienia wolności na okres od 3 do 8 lat z grzywną lub bez grzywny. Dodatkowo „szkolenie lub inne przygotowanie osób do masowych niepokojów, którym towarzyszy przemoc, pogromy, podpalenia, niszczenie majątku lub zbrojny opór w stosunku do przedstawicieli władzy" również „finansowanie" tego rodzaju działalności bez oznak czynów przestępczych przewidzianych w art. 361.2 KK RB podlega karze aresztu lub pozbawienia wolności na okres do 3 lat z grzywną lub bez grzywny.[33]

PRZYPADKI PSYCHICZNEJ I FIZYCZNEJ PRZEMOCY

Protesty odbywające się w związku z wyborami prezydenckimi w 2020 r. zostały stłumione przez służby bezpieczeństwa Białorusi z użyciem przemocy. Z bazy ACLED dowiadujemy się, że **najwięcej demonstracji, które zakończyły się interwencją policji** miało miejsce w **drugiej połowie 2020 r.** (szczyt: wrzesień – 15; październik – 32; listopad – 27).

W 2021 r. nastąpił wyraźny spadek tego rodzaju demonstracji, ale nadal każdego miesiąca zdarzały się podobne incydenty (szczyt: styczeń – 14, luty – 11, marzec – 13). **Od 2022 do 2025 r.** odnotowano **niemal całkowity zanik interwencji struktur siłowych podczas protestów** – incydentalne zdarzenia (1 – 2 rocznie). **Ofiary śmiertelne**

[31] **Pravo.by. National Legal Internet Portal of the Republic of Belarus (Право.бай. Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь), Уголовный кодекс Республики Беларусь,** https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=hk9900275
[32] **Pravo.by. National Legal Internet Portal of the Republic of Belarus (Право.бай. Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь), Уголовный кодекс Республики Беларусь,** https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=hk9900275
[33] **Pravo.by. National Legal Internet Portal of the Republic of Belarus (Право.бай. Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь), Уголовный кодекс Республики Беларусь,** https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=hk9900275

występowały głównie w latach 2020–2021 – najwięcej w październiku 2020 r. (6 ofiar).[34]

Niezależni obserwatorzy zwracają uwagę na fakt, że również większości zatrzymań (od sierpnia do grudnia 2020 r.) towarzyszyły niczym nieuzasadnione pobicia i inne akty przemocy. Tylko w Mińsku ofiarami funkcjonariuszy struktur siłowych stało się co najmniej 1,4 tys. osób.[35][36]

Obrońcy praw człowieka informują też o 500-700 zgłoszeniach ze strony protestujących dotyczących brutalnych aktów przemocy i tortur ze strony funkcjonariuszy białoruskich służb policyjnych i penitencjarnych. Według tych zgłoszeń protestujący Białorusini, w aresztach, na komisariatach i w czasie transportu, byli bici, głodzeni, znęcano się nad nimi fizycznie i psychicznie, czasem gwałcono.[37][38][39]

W latach 2021-2022 CPCZ „Wiosna" zarejestrowało 227 przypadków tortur i bestialskiego/nieludzkiego traktowania w stosunku do 89 kobiet i 138 mężczyzn; 91 osób stało się ofiarami takiego traktowania w 2022 roku. Tortur i nieludzkiego traktowania doświadczyło: 2 nieletnich; 87 osób w wieku 18-30 lat; 74 osoby w wieku 31-40 lat; 30 osób w wieku 41-50 lat; 31 osób powyżej 31 lat.[40]

REAKCJA WŁADZ

Białoruskie prawo karne przewiduje kary za stosowanie tortur wobec zatrzymanych. Zalicza je do kategorii przestępstw „przeciwko bezpieczeństwu człowieka" (art. 128 KK RB; kara od 7 do 25 lat pozbawienia wolności, dożywocie lub kara śmierci). Osoba popełniająca tego rodzaju przestępstwo nie może skorzystać z amnestii lub z innego zwolnienia z odbywania kary; przestępstwa tego typu nie podlegają przedawnieniu.[41]

W sierpniu 2020 r. przy Prokuraturze Generalnej RB utworzono międzyresortową komisję, której zadaniem miało być zbadanie działań policji (milicji) białoruskiej w stosunku do protestujących. Przy czym skład ww. komisji od razu utajniono, nie wiadomo nic także na temat ustaleń wspomnianej komisji. Z kolei Komitet Śledczy RB, który przyjmował skargi od protestujących, początkowo przeciągał postępowania, by po roku oświadczyć, że funkcjonariusze białoruskich struktur siłowych działali zgodnie z prawem – nie wszczęto ani jednego postępowania karnego w stosunku do

[34] **ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Belarus - Conflict Events. Belarus demonstration events by month-year, 11.09.2025,** https://data.humdata.org/dataset/07410f06-b437-40b7-b86b-43ef80d9f508/resource/cb8d2294-289a-4d43-8852-9d9d8948e578/download/belarus_demonstration_events_by_month-year_as-of-11sep2025.xlsx

[35] **ICITB, Mass Torture in Belarus 2020. Second interim report: detention, conditions of detention and treatment of detainees in September-November 2020,** https://drive.google.com/file/d/1O7KmY9QIJNT3dlUZOYJHOWIHB_IHrikk/view

[36] **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Human Rights Situation in Belarus, Analytical Review,** http://spring96.org/ru/publications

[37] **Radio Azattyq, „Вы видели этого человека?" В Беларуси заявляют о десятках пропавших без вести, 21.08.2020;** https://rus.azattyq.org/a/activists-in-belarus-say-dozens-unaccounted-for-amid-political-crisis/30795116.html

[38] **Belsat.eu., 15 ofiar. Wspominamy zmarłych w wyniku pacyfikacji protestów na Białorusi, 27.05.2021, 19:18,** https://belsat.eu/pl/news/27-05-2021-15-ofiar-wspominamy-zmarlych-w-wyniku-pacyfikacji-protestow-na-bialorusi/

[39] **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Human Rights Situation in Belarus, Analytical Review,** http://spring96.org/ru/publications

[40] **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Human Rights Situation in Belarus, Analytical Review,** http://spring96.org/ru/publications

[41] **Pravo.by. National Legal Internet Portal of the Republic of Belarus (Право.бай. Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь), Уголовный кодекс Республики Беларусь,** https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=hk9900275

funkcjonariuszy struktur siłowych, którzy dopuścili się przemocy w stosunku do uczestników protestów ulicznych z lat 2020-2022.[42][43][44]

ZASTOSOWANIE ŚRODKÓW PRAWNYCH, ADMINISTRACYJNYCH, POLICYJNYCH LUB SĄDOWYCH. DYSKRYMINUJĄCE KARANIE

Analiza skali sankcji administracyjnych i karnych stosowanych wobec osób biorących udział w protestach, oparta jest przede wszystkim o dane publikowane przez Centrum Praw Człowieka „Wiosna". Dane te jednak nie zawsze zawierają wszystkie cząstkowe informacje, które pozwalałyby uzyskać pełne dane porównawcze (czasem brak informacji o dacie zatrzymania, długości wyroku czy nawet danych osobowych). W związku z tym należy traktować poniższe informacje głównie jako poglądowe/szacunkowe, nie zaś jako twarde dane liczbowe. [przyp. WIKP].

ZATRZYMANIA

Od początku procesu wyborczego (kampania wyborcza, dzień wyborów, protesty powyborcze) związanego w wyborami prezydenckimi w 2020 r., tj. od maja 2020 r., do 2025 r. za udział w różnego rodzaju formach protestu (dosł. za „politykę") zatrzymano w Białorusi ponad 50 tys. osób,[45] z czego ok. 33 tys. zatrzymano w pierwszych miesiącach po protestach, do końca 2020 r.[46]

SANKCJE ADMINISTRACYJNE

Według ustaleń CPCZ „Wiosna", w 2020 r. sankcjom administracyjnym poddano ok. 10 tys. uczestników protestów. Najczęściej zasądzano grzywny i areszty administracyjne w oparciu o art. 24.23 kodeksu wykroczeń (wcześniej art. 23.34). Wyznaczano kary grzywny w wysokości od ok. 20 kwot bazowych do ok. 30 kwot bazowych (500 – 800 BYN, czyli ok. 600 – 1000 PLN wg aktualnego kursu[47]) oraz kary aresztu od 6 do 20 dni (niektórym osobom kary przedłużano do 2 miesięcy).[48][49]

Z raportów CPCZ „Wiosna" wynika, że w 2021 r. sankcjom administracyjnym poddano kolejnych ok. 3 tys. uczestników protestów. Wyznaczano kary grzywny w wysokości

---

42 **Current Time (Настоящее Время), СК Беларуси не завел ни одного дела по жалобам на действия силовиков на Окрестина. „Средства и способы были соразмерны", 26.08.2021,** https://www.currenttime.tv/a/sk-belarusi-ni-odnogo-dela-po-zhalobam-na-deystviya-silovikov-na-okrestina/31429833.html

43 **Deutsche Welle Russian edition / Russian-language service (Немецкая волна Русская редакция), Как режим в РБ отблагодарил силовиков и судей за 2020 год, 12.08.2024,** https://www.dw.com/ru/povysenie-i-nagrady-kak-rezim-lukasenko-otblagodaril-silovikov-i-sudej-za-2020-god/a-69921392

44 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Human Rights Situation in Belarus, Analytical Review,** http://spring96.org/ru/publications

45 **NovayaGazeta.eu. (Новая газета Европа), Страна заложников, 08.08.2025, 08:40,** https://novayagazeta.eu/articles/2025/08/08/strana-zalozhnikov

46 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Ситуация с правами человека в Беларуси в 2020 году. Аналитический обзор ПЦ „Весна" Документ, 05.01.2021,** https://spring96.org/ru/news/101195

47 **Bankier, Kursy walut niewymienialnych NBP, 25.03.2026,** https://www.bankier.pl/waluty/kursy-walut/nbp/niewymienialne

48 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Ситуация с правами человека в Беларуси в 2020 году. Аналитический обзор ПЦ „Весна" Документ, 05.01.2021,** https://spring96.org/ru/news/101195

49 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Адміністратыўны пераслед,, Дата інцыдэнту: ад 01.01.2020 да 31.12.2020, Артыкул: 24.23,** https://spring96.org/persecution

od 20 do 100 kwot bazowych (600 – 3 tys. BYN, czyli ok. 700 – 3,5 tys. PLN wg aktualnego kursu[50]) oraz kary aresztu od 10 do 30 dni.[51][52]

Według ustaleń CPCZ „Wiosna", w 2022 r. sankcjom administracyjnym poddano ok. 6 tys. uczestników protestów. Wyznaczano kary grzywny w wysokości od ok. 20 kwot bazowych do ok. 100 kwot bazowych (600 – 3 tys. BYN, czyli ok. 700 – 3,5 tys. PLN wg aktualnego kursu[53]) oraz kary aresztu od 5 do 15 dni.[54][55]

Z materiałów CPCZ „Wiosna" wynika, że w latach 2023-2025 sankcjom administracyjnym poddano co najmniej 650 uczestników protestów (z czego 29 osób w 2025 r.). Wyznaczano kary grzywny w wysokości od ok. 20 kwot bazowych do ok. 100 kwot bazowych (600 – 3 tys. BYN, czyli ok. 700 – 3,5 tys. PLN wg aktualnego kursu[56]) oraz kary aresztu od 5 do 15 dni.[57][58][59]

SANKCJE KARNE

Według ustaleń CPCZ „Wiosna", w latach 2020-2023 na podstawie art. 342 KK RB skazano ok. 2 tys. osób, a dodatkowo co najmniej 200 osób skazano na podstawie art. 293 KK RB. W przypadku ok. 250 osób skazanych w tym okresie z obu artykułów orzeczono karę pozbawienia wolności (w 3 sprawach z odroczeniem wyroku); w stosunku do ok. 260 osób orzeczono ograniczenie wolności ze skierowaniem do placówki penitencjarnej typu otwartego; w stosunku do ok. 670 osób orzeczono karę aresztu domowego. Ponadto orzekano grzywny lub przymusowe leczenie.[60][61][62]

Według ustaleń CPCZ „Wiosna", w 2024 r. na podstawie art. 342 KK RB skazano ok. 1 tys. osób, a na podstawie art. 293 skazano 24 osoby.[63][64]

---

50 **Bankier, Kursy walut niewymienialnych NBP, 25.03.2026,** https://www.bankier.pl/waluty/kursy-walut/nbp/niewymienialne

51 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Ситуация с правами человека в Беларуси в 2021 г. Аналитический обзор Документ, 05.01.2022,** https://spring96.org/ru/news/106328

52 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Адміністратыўны перасьлед,, Дата інцыдэнту: ад 01.01.2021 да 31.12.2021, Артыкул: 24.23,** https://spring96.org/persecution

53 **Bankier, Kursy walut niewymienialnych NBP, 25.03.2026,** https://www.bankier.pl/waluty/kursy-walut/nbp/niewymienialne

54 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Ситуация с правами человека в Беларуси в 2022 году. Документ, 18.01.2023,** https://spring96.org/ru/news/110468

55 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Адміністратыўны перасьлед,, Дата інцыдэнту: ад 01.01.2022 да 31.12.2022, Артыкул: 24.23,** https://spring96.org/persecution

56 **Bankier, Kursy walut niewymienialnych NBP, 25.03.2026,** https://www.bankier.pl/waluty/kursy-walut/nbp/niewymienialne

57 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Ситуация с правами человека в Беларуси в 2025 году Документ, 09.01.2026,** https://spring96.org/ru/news/119418

58 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Ситуация с правами человека в Беларуси в 2023 году Документ, 15.01.2024,** https://spring96.org/ru/news/113976

59 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Адміністратыўны перасьлед,, Дата інцыдэнту: ад 01.01.2023 да 31.12.2025, Артыкул: 24.23,** https://spring96.org/persecution

60 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Ситуация с правами человека в Беларуси в 2021 г. Аналитический обзор Документ, 05.01.2022,** https://spring96.org/ru/news/106328

61 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Ситуация с правами человека в Беларуси в 2022 году. Документ, 18.01.2023,** https://spring96.org/ru/news/110468

62 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Ситуация с правами человека в Беларуси в 2023 году Документ, 15.01.2024,** https://spring96.org/ru/news/113976

63 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Ситуация с правами человека в Беларуси в 2024 году Документ, 15.01.2025,** https://spring96.org/ru/news/117167

64 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Human Rights Situation in Belarus, Analytical Review,** http://spring96.org/ru/publications

Według ustaleń CPCZ „Wiosna", w 2025 r. na podstawie art. 342 KK RB skazano 643 osoby (w tym 16 nieletnich). Brak jest danych o osobach skazanych na podstawie art. 293 KK RB.[65][66]

W tym okresie (2024-2025) w sprawach protestujących orzekano kary pozbawienia wolności na okres 1-5 lat (art. 342 KK RB) lub 5-8 lat (art. 293 KK RB).[67]

Według ustaleń CPCZ „Wiosna", w 2024 r. zatrzymano 140 osób biorących udział w protestach w RB. Większość wyszła na wolność (po odbytej karze, na skutek ułaskawienia, itp.). 22 osoby zostały skazane na kary pozbawienia wolności od 1,6 roku do 7 lat; inni na „areszt domowy" i nieznany wymiar kary (w zakładach karnych przebywają 22 osoby).[68]

Według ustaleń CPCZ „Wiosna", w 2025 r. zatrzymano 39 osób biorących udział w protestach w RB. Większość wyszła na wolność (po odbytej karze, na skutek ułaskawienia, itp.). Jedna osoba została skazana na karę ograniczenia wolności, 4 osoby zostały skazane na karę pozbawienia wolności: znane są tylko 2 wyroki – 2 lata pozbawienia wolności (w zakładach karnych przebywają 4 osoby).[69]

Zgodnie z prawem karnym RB, minął już 5-letni okres przedawnienia przestępstw skodyfikowanych w art. 342 KK RB.[70][71][72] We wrześniu 2025 r. CPCZ „Wiosna" pisało, że niektórym zatrzymanym za udział w protestach zamieniono akt oskarżenia z art. 342 KK RB na art. 293 KK RB, gdyż okres przedawnienia w przypadku tego drugiego wynosi 10 lat dla uczestników zamieszek, a 15 lat dla organizatorów zamieszek.[73] CPCZ „Wiosna" zauważa, że od momentu upływu terminu przedawnienia władze RB mogą pociągać do odpowiedzialności karnej na podstawie art. 342 KK RB jedynie osoby, które się ukrywają i zostały wpisane na listy gończe.[74][75]

---

65 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Ситуация с правами человека в Беларуси в 2025 году Документ, 09.01.2026,** https://spring96.org/ru/news/119418

66 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Human Rights Situation in Belarus, Analytical Review,** http://spring96.org/ru/publications

67 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Список политзаключенных и осужденных по уголовным делам, https://prisoners.spring96.org/ru/list?view=1&article[]=4&cluster[]=65,** https://prisoners.spring96.org/ru/list?view=1&status[]=0&article[]=4&article[]=89&cluster[]=31

68 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Список политзаключенных и осужденных по уголовным делам, Протесты, Дата задержания: 01.01.2024-31.01.2025,** https://prisoners.spring96.org/ru/list?view=1

69 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Список политзаключенных и осужденных по уголовным делам, Протесты, Дата задержания: 01.01.2024-31.01.2025,** https://prisoners.spring96.org/ru/list?view=1

70 **CurrentTime.tv, Радыё Свабода, Безопасно ли возвращаться в Беларусь по истечении срока давности "за протесты"? Что говорят юристы и те, кто уехал, чтобы не сесть, 17.07.2025, 06:00,** https://www.currenttime.tv/a/bezopasno-li-vozvraschatsya-v-belarus-po-istechenii-sroka-davnosti-za-protesty-chto-govoryat-yuristy-i-te-kto-uehal-chtoby-ne-sest/33474789.html

71 **Belsat TV online (Белсат ТВ онлайн), Третья „народная" статья? Беларусов пять лет за одно и то же судят по-разному, 25.09.2025, 06:00,** https://ru.belsat.eu/89099209/293-vs-342

72 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Адміністратыўны пераслед,** https://spring96.org/persecution

73 **Telegram, Вясна, Некаторым затрыманым за пратэсты мяняюць артыкул на „масавыя беспарадкі", 22.09.2025, 14:20,** https://t.me/viasna96/32098

74 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Ситуация с правами человека в Беларуси в 2025 году Документ, 09.01.2026,** https://spring96.org/ru/news/119418

75 **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Human Rights Situation in Belarus, Analytical Review,** http://spring96.org/ru/publications

Jednakże w sprawozdaniach CPCZ „Wiosna” za styczeń-luty 2026 r. brak danych o osobach skazanych na podstawie art. 342 i art. 293 KK RB oraz na temat osób protestujących w latach 2020-2022 skazanych na podstawie innych art. KK RB. [76][77]

PRZYPADKI ODWOŁAŃ I SKARG

Według oceny białoruskich obrońców praw człowieka, od 2020 r. system sądowniczy Białorusi przestał być efektywnym instrumentem ochrony prawnej w sprawach politycznych: sądy zostały pozbawione niezależności i zostały wprzęgnięte do systemu represyjnego. W opinii białoruskich obrońców praw człowieka sądy aktywnie wydają politycznie motywowane wyroki w postępowaniach karnych i administracyjnych.[78]

Przy czym znane są również przypadki uniewinniania w procesach motywowanych politycznie (np. w kwietniu 2023 r. ułaskawiono 9 osób oskarżonych w „sprawie Tut.by.”).[79][80]

UŁASKAWIENIA / ZWOLNIENIA WIĘŹNIÓW POLITYCZNYCH

W 2024 r. (począwszy od czerwca) A. Łukaszenko podpisał 6 dekretów o ułaskawieniu, na mocy których wypuszczono co najmniej 227 „więźniów politycznych”.[81] W 2025 r. na mocy kilku dekretów ułaskawiających A. Łukaszenki na wolność wypuszczono co najmniej 360 więźniów politycznych (stało się tak m.in. dzięki wysiłkom dyplomatycznym państw trzecich, w tym USA). Wśród uwolnionych w 2025 r. (głównie 13.12.2025 r.) znaleźli się uczestnicy protestów z lat 2020-2022, w tym co najmniej 5 liderów tamtych protestów (m.in. M. Kalesnikawa).[82] Od początku 2026 r. władze RB (A. Łukaszenko) ułaskawiły ok. 300 osób. Wśród uwolnionych w 2026 r. (głównie 19.03.2026 r., kiedy uwolniono 250 „więźniów politycznych”, a wśród nich 76 „więźniów politycznych” zatrzymanych w 2024 r. i 84 „więźniów politycznych” zatrzymanych w 2025 r.) znalazło się co najmniej 28 „uczestników protestów”.[83]

[76] **Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Ситуация с правами человека в Беларуси. Январь 2026, 04.02.2026, https://spring96.org/ru/news/119554**

[77] **Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Ситуация с правами человека в Беларуси. Февраль 2026, 05.03.2026, https://spring96.org/ru/news/119739**

[78] **Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Human Rights Situation in Belarus, Analytical Review, http://spring96.org/ru/publications**

[79] **SEW UW (Studium Europy Wschodniej UW), Białoruś: uniewinnienie 9 oskarżonych w sprawie TUT.by, 18.04.2023, https://studium.uw.edu.pl/bialorus-uniewinnienie-9-oskarzonych-w-sprawie-tut-by/**

[80] **CentrumEuropy.pl., Białoruś. 9 oskarżonych w sprawie Tut.by ułaskawiono, 17.04.2023, 13:38, https://centrumeuropy.pl/80018847/bialorus-9-oskarzonych-w-sprawie-tutby-ulaskawiono**

[81] **Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Год репрессий и помилований: ситуация с политзаключенными Беларуси за 2024-й в цифрах, 29.12.2024, https://spring96.org/ru/news/117053**

[82] **Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Ситуация с правами человека в Беларуси. Декабрь 2025, 31.12.2025, https://spring96.org/ru/news/119378**

[83] **Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Пенсионеры, активисты, многодетные родители: кто попал в список из 250 помилованных политзаключённых, 20.03.2026, https://spring96.org/ru/news/119868**

PRZYPADKI ZMIANY MIEJSCA ZAMIESZKANIA OSÓB POSZUKIWANYCH W ZWIĄZKU Z DEMONSTRACJĄ

W otwartych źródłach odnotowano przypadki, gdy władze Białorusi zatrzymywały, aresztowały i skazywały osoby, które zmieniały miejsce zamieszkania by uniknąć konsekwencji karnych z powodu udziału w protestach związanych z wyborami w 2020 r.[84] (np. Mikita Samaryn, ur. w 1991 r., został zatrzymany pod koniec marca 2025 r. po 4 latach ukrywania się przed organami ścigania).[85][86]

PODSUMOWANIE

W 2020 r. odbyły się wybory prezydenckie w Białorusi. W reakcji na sfałszowanie wyniku wyborów prezydenckich w 2020 r. w Mińsku i w wielu mniejszych miejscowościach Białorusi począwszy od 9 sierpnia 2020 r. codziennie dochodziło do protestów społecznych. Największe nasilenie akcje protestacyjne osiągnęły między 9 a 12 sierpnia 2020 r. Wzięła w nich udział rekordowa liczba osób: **nawet do 600 tys. aktywnie protestujących** w ponad 40 miastach na terenie Białorusi (**nawet 250-300 tys. w samym Mińsku**).

Od początku procesu wyborczego (kampania wyborcza, dzień wyborów, protesty powyborcze) związanego w wyborami prezydenckimi w 2020 r., tj. od maja 2020 r., **zatrzymano** na Białorusi **ponad 50 tys. osób**, w tym około 33 tys. osób w 2020 r. (według informacji dostępnych w marcu 2026 r.).

Osoby zatrzymane były skazywane przede wszystkim na sankcje administracyjne w oparciu o art. 24.23 Kodeksu Wykroczeń (naruszenie porządku/procedur organizacji lub przeprowadzania imprez masowych), czyli grzywny i areszty administracyjne, a także na podstawie art. 342 Kodeksu Karnego (działania poważnie naruszające porządek społeczny) na karę pozbawienia wolności od 1 roku do 5 lat oraz na podstawie art. 293 Kodeksu Karnego (udział lub organizacja masowych zamieszek) na karę więzienia od 5 do 8 lat.

Według ustaleń CPCZ „Wiosna", w latach 2020-2025 **sankcjom administracyjnym poddano ok. 14 tys. uczestników protestów"** z lat 2020-2022, z czego w 2025 r. na kary administracyjne skazano 29 osób.

Według ustaleń CPCZ „Wiosna", w latach 2020-2025 **sankcjom karnym poddano ok. 4 tys. uczestników protestów** z lat 2020-2022, z czego w 2025 r. na kary pozbawienia wolności skazano 643 osoby.

Największa fala represji miała miejsce w pierwszych latach po protestach. Obecnie ilość osób, którym stawiane są zarzuty w związku z udziałem w protestach uległa

[84] **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Human Rights Situation in Belarus, Analytical Review,** http://spring96.org/ru/publications
[85] **Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Mikita Samaryn (Мікіта Самарын, Никита Самарин),** https://prisoners.spring96.org/be/person/mikita-samaryn
[86] **Dissidentby.com (Дысідэнт.бай), Nikita Valerievich Samarin (Мікіта Валер'евіч Самарын, Никита Валерьевич Самарин),** https://dissidentby.com/by/prisoners/nikita-valerevich-samarin

zmniejszeniu. Większość osób skazanych odbyła już wyroki lub została zwolniona w ramach ułaskawienia.

Należy podkreślić także, iż w 2026 r. zarzuty w oparciu o art. 342 Kodeksu Karnego RB uległy przedawnieniu. Osoby mogą być skazywane nadal jedynie w oparciu o art. 293 Kodeksu Karnego.

W sprawozdaniach CPCZ „Wiosna" za styczeń-luty 2026 r. nie odnotowano przypadków osób skazanych za udział w protestach.

ZASTRZEŻENIE

Niniejsze opracowanie tematyczne zostało przygotowane przez Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu do Spraw Cudzoziemców na potrzeby prowadzenia postępowań w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Treść opracowania nie przesądza jednak o wyniku decyzji w indywidualnym postępowaniu administracyjnym, gdyż zawsze brana jest pod uwagę całość zgromadzonego materiału dowodowego i indywidualny charakter sprawy.

Informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł. Zostały one zebrane i opracowane przy zachowaniu zasady neutralności i obiektywizmu, a także z dołożeniem najwyższej staranności – tak, by odzwierciedlały aktualny w chwili publikacji opracowania stan wiedzy na prezentowany temat, a także pochodziły z różnych źródeł.

Terminologia użyta w niniejszym opracowaniu nie jest terminologią prawniczą. Określenia takie jak „prześladowanie", „dyskryminacja", „konflikt" itp. używane mogą być, za materiałami źródłowymi, w znaczeniu potocznym i nie są tożsame z definicjami podanymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera wyłącznie informacje, poglądy i opinie prezentowane przez autorów materiałów źródłowych. Oświadczenia i oceny zawarte w niniejszym opracowaniu nie są i nie mogą być uważane za oświadczenia i oceny własne Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Niniejsze opracowanie nie jest także i nie może być uważane za jakąkolwiek deklarację polityczną polskich władz.

Urząd do Spraw Cudzoziemców nie ponosi odpowiedzialności prawnej za publikowane w opracowaniu treści ani nie jest zobowiązany do publikacji jego aktualizacji, a także nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Informujemy, że autorskie prawa majątkowe do niniejszego opracowania, w tym prawo do jego rozpowszechniania i publicznego udostępniania w Internecie, przysługują wyłącznie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców (adres: ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa; NIP: 5262548316; REGON: 017315012).

BIBLIOGRAFIA

1. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Belarus - Conflict Events. Belarus demonstration events by month-year, 11.09.2025, https://data.humdata.org/dataset/07410f06-b437-40b7-b86b-43ef80d9f508/resource/cb8d2294-289a-4d43-8852-9d9d8948e578/download/belarus_demonstration_events_by_month-year_as-of-11sep2025.xlsx

2. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), Belarus - Conflict Events. Belarus demonstration events by month-year, 11.09.2025, https://data.humdata.org/dataset/07410f06-b437-40b7-b86b-43ef80d9f508/resource/cb8d2294-289a-4d43-8852-9d9d8948e578/download/belarus_demonstration_events_by_month-year_as-of-11sep2025.xlsx

3. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Belarus, data: 01.01.2023-20.06.2025, dane pobrano 30.06.2025, https://acleddata.com/data-export-tool

4. Amnesty International, Amnesty International Report 2022/23. Report on the human rights situation covering 2022-Belarus, 27.03.2023, https://www.amnesty.org/en/location/europe-and-central-asia/belarus/report-belarus/

5. Babel.ua., Протесты против Лукашенко в Беларуси в 1996-2020, 14.08.2020, 10:41, https://babel.ua/ru/texts/49323-protesty-protiv-lukashenko-v-belarusi-v-1996-2020-v-arhivnyh-foto

6. Bankier, Kursy walut niewymienialnych NBP, 25.03.2026, https://www.bankier.pl/waluty/kursy-walut/nbp/niewymienialne

7. Belsat TV online (Белсат ТВ онлайн), Третья „народная" статья? Беларусов пять лет за одно и то же судят по-разному, 25.09.2025, 06:00, https://ru.belsat.eu/89099209/293-vs-342

8. Belsat.eu., 15 ofiar. Wspominamy zmarłych w wyniku pacyfikacji protestów na Białorusi, 27.05.2021, 19:18, https://belsat.eu/pl/news/27-05-2021-15-ofiar-wspominamy-zmarlych-w-wyniku-pacyfikacji-protestow-na-bialorusi/

9. CentrumEuropy.pl., Białoruś. 9 oskarżonych w sprawie Tut.by ułaskawiono, 17.04.2023, 13:38, https://centrumeuropy.pl/80018847/bialorus-9-oskarzonych-w-sprawie-tutby-ulaskawiono

10. Current Time (Настоящее Время), СК Беларуси не завел ни одного дела по жалобам на действия силовиков на Окрестина. „Средства и способы были соразмерны", 26.08.2021, https://www.currenttime.tv/a/sk-belarusi-ni-odnogo-dela-po-zhalobam-na-deystviya-silovikov-na-okrestina/31429833.html

11. CurrentTime.tv, Радыё Свабода, Безопасно ли возвращаться в Беларусь по истечении срока давности "за протесты"? Что говорят юристы и те, кто уехал, чтобы не сесть, 17.07.2025, 06:00, https://www.currenttime.tv/a/bezopasno-li-vozvraschatsya-v-belarus-po-istechenii-sroka-davnosti-za-protesty-chto-govoryat-yuristy-i-te-kto-uehal-chtoby-ne-sest/33474789.html

12. Deutsche Welle Russian edition / Russian-language service (Немецкая волна Русская редакция), Протесты в Беларуси и Майдан в Украине: сходства и различия, 11.08.20201, https://www.dw.com/ru/akcija-

solidarnosti-v-kieve-kak-podderzhivajut-protestujushhih-v-belarusi/a-54520089, BelGazeta.by., Майдан и Плошча, 05.10.2020, https://www.belgazeta.by/ru/1263/topic_week/41379/

13. Deutsche Welle Russian edition / Russian-language service (Немецкая волна Русская редакция), Как режим в РБ отблагодарил силовиков и судей за 2020 год, 12.08.2024, https://www.dw.com/ru/povysenie-i-nagrady-kak-rezim-lukasenko-otblagodaril-silovikov-i-sudej-za-2020-god/a-69921392

14. Dissidentby.com (Дысідэнт.бай), Nikita Valerievich Samarin (Мікіта Валер'евіч Самарын, Никита Валерьевич Самарин), https://dissidentby.com/by/prisoners/nikita-valerevich-samarin

15. ECNL (European Center for Not-for-Profit Law Stichting), Monitoring the Right to Free Assembly: Belarus 2020, 12.02.2021, https://ecnl.org/sites/default/files/2021-02/BLR%20assembly%20report%202020%20v4.pdf

16. Etalon-online (Эталон-online. Национальный центр правовой информации Республики Беларусь), Code of the Republic of Belarus on Administrative Offenses (Кодекс Республики Беларусь об административных правонарушениях), https://etalonline.by/document/?regnum=hk2100091

17. Etalon-online (Эталон-online. Национальный центр правовой информации Республики Беларусь), Code of the Republic of Belarus on Administrative Offenses (Кодекс Республики Беларусь об административных правонарушениях), https://etalonline.by/document/?regnum=hk2100091

18. HRW (Human Rights Watch), World Report 2021 - Belarus, 13.01.2021, https://www.hrw.org/world-report/2021/country-chapters/belarus

19. Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Elections 2020, https://elections2020.spring96.org/en

20. Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Human Rights Situation in Belarus, Analytical Review, http://spring96.org/ru/publications

21. Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), List of people detained at evening protests after Lukashenka's inauguration, 24.09.2020, http://spring96.org/ru/news/99665

22. Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Mikita Samaryn (Мікіта Самарын, Никита Самарин), https://prisoners.spring96.org/be/person/mikita-samaryn

23. Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Адміністратыўны перасьлед„ Дата інцыдэнту: ад 01.01.2020 да 31.12.2020, Артыкул: 24.23, https://spring96.org/persecution

24. Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Адміністратыўны перасьлед„ Дата інцыдэнту: ад 01.01.2021 да 31.12.2021, Артыкул: 24.23, https://spring96.org/persecution

25. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Адміністратыўны перасьлед,, Дата інцыдэнту: ад 01.01.2022 да 31.12.2022, Артыкул: 24.23, https://spring96.org/persecution

26. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Адміністратыўны перасьлед,, Дата інцыдэнту: ад 01.01.2023 да 31.12.2025, Артыкул: 24.23, https://spring96.org/persecution

27. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Адміністратыўны перасьлед, https://spring96.org/persecution

28. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Год репрессий и помилований: ситуация с политзаключенными Беларуси за 2024-й в цифрах, 29.12.2024, https://spring96.org/ru/news/117053

29. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Пенсионеры, активисты, многодетные родители: кто попал в список из 250 помилованных политзаключённых, 20.03.2026, https://spring96.org/ru/news/119868

30. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Ситуация с правами человека в Беларуси в 2020 году. Аналитический обзор ПЦ „Весна” Документ, 05.01.2021, https://spring96.org/ru/news/101195

31. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Ситуация с правами человека в Беларуси в 2021 г. Аналитический обзор Документ, 05.01.2022, https://spring96.org/ru/news/106328

32. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Ситуация с правами человека в Беларуси в 2022 году. Документ, 18.01.2023, https://spring96.org/ru/news/110468

33. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Ситуация с правами человека в Беларуси в 2025 году Документ, 09.01.2026, https://spring96.org/ru/news/119418

34. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Ситуация с правами человека в Беларуси в 2023 году Документ, 15.01.2024, https://spring96.org/ru/news/113976

35. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Ситуация с правами человека в Беларуси в 2024 году Документ, 15.01.2025, https://spring96.org/ru/news/117167

36. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Ситуация с правами человека в Беларуси. Январь 2026, 04.02.2026, https://spring96.org/ru/news/119554

37. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Ситуация с правами человека в Беларуси. Февраль 2026, 05.03.2026, https://spring96.org/ru/news/119739

38. Human Rights Center „Viasna” (Праваабарончы цэнтр „Вясна”), Ситуация с правами человека в Беларуси. Декабрь 2025, 31.12.2025, https://spring96.org/ru/news/119378

39. Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Список политзаключенных и осужденных по уголовным делам, https://prisoners.spring96.org/ru/list?view=1&article[]=4&cluster[]=65, https://prisoners.spring96.org/ru/list?view=1&status[]=0&article[]=4&article[]=89&cluster[]=31

40. Human Rights Center „Viasna" (Праваабарончы цэнтр „Вясна"), Список политзаключенных и осужденных по уголовным делам, Протесты, Дата задержания: 01.01.2024-31.01.2025, https://prisoners.spring96.org/ru/list?view=1

41. ICITB, Mass Torture in Belarus 2020. Second interim report: detention, conditions of detention and treatment of detainees in September-November 2020, https://drive.google.com/file/d/1O7KmY9QIJNT3dlUZOYJHOWIHB_IHrikk/view

42. IEŚ (Instytut Europy Środkowej), „Stabilizacja" sytuacji na Białorusi, 14.05.2021, https://ies.lublin.pl/komentarze/stabilizacja-sytuacji-na-bialorusi/

43. NovayaGazeta.eu. (Новая газета Европа), Страна заложников, 08.08.2025, 08:40, https://novayagazeta.eu/articles/2025/08/08/strana-zalozhnikov

44. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Białoruś: inauguracja w cieniu demonstracji, 28.09.2020, https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2020-09-28/bialorus-inauguracja-w-cieniu-demonstracji

45. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Obywatele przeciwko reżimowi - Białoruś po wyborach prezydenckich, 12.08.2020, https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2020-08-12/obywatele-przeciwko-rezimowi-bialorus-po-wyborach-prezydenckich

46. OSW (Ośrodek Studiów Wschodnich), Protest w zawieszeniu – białoruskie społeczeństwo rok po wyborach prezydenckich, 03.08.2021, https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2021-08-03/protest-w-zawieszeniu-bialoruskie-spoleczenstwo-rok-po

47. PISM (Polski Instytut Spraw Międzynarodowych), Pół roku protestów na Białorusi, 26.02.2021, https://www.pism.pl/publikacje/Pol_roku_protestow_na_Bialorusi

48. Pravo.by. Constitution of the Republic of Belarus (Конституция Республики Беларусь), https://pravo.by/pravovaya-informatsiya/normativnye-dokumenty/konstitutsiya-respubliki-belarus/

49. Pravo.by. National Legal Internet Portal of the Republic of Belarus (Право.бай. Национальный правовой Интернет-портал Республики Беларусь), Уголовный кодекс Республики Беларусь, https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=hk9900275

50. Pravo.by., Law of the Republic of Belarus „About counteraction to extremism" (Закон Республики Беларусь „О противодействии экстремизму"), https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=h10700203

51. Pravo.by., Law of the Republic of Belarus „On Mass Actions in the Republic of Belarus" (Закон Республики Беларусь „О массовых мероприятиях в Республике Беларусь"), 30.12.1997, ostat. zm. z dn. 17.07.2023, https://pravo.by/document/?guid=3961&p0=H19700114

52. Radio Azattyq, „Вы видели этого человека?" В Беларуси заявляют о десятках пропавших без вести, 21.08.2020; https://rus.azattyq.org/a/activists-in-belarus-say-dozens-unaccounted-for-amid-political-crisis/30795116.html

53. SEW UW (Studium Europy Wschodniej UW), Białoruś: uniewinnienie 9 oskarżonych w sprawie TUT.by, 18.04.2023, https://studium.uw.edu.pl/bialorus-uniewinnienie-9-oskarzonych-w-sprawie-tut-by/

54. SEW UW (Studium Europy Wschodniej UW), Raporty Grupy Analitycznej „Białoruś-Ukraina-Region", https://studium.uw.edu.pl/raporty-grupy-analitycznej-bialorus-w-regionie-do-pobrania/

55. Telegram, Вясна, Некаторым затрыманым за пратэсты мяняюць артыкул на „масавыя беспарадкі", 22.09.2025, 14:20, https://t.me/viasna96/32098

56. Voice of Belarus (Голас Беларусі), Czy autorytaryzm wygrywa? Dlaczego dla Białorusi wciąż jest nadzieja, 13.11.2023, https://www.voiceofbelarus.org/pl/article/czy-autorytaryzm-wygrywa-dlaczego-dla-bialorusi-wciaz-jest-nadzieja/

57. Voice of Belarus (Голас Беларусі), Hope for Belarus: How the 2020 protests are making an impact despite Crackdown, 13.11.2023, https://www.youtube.com/watch?v=BE8H-XiQq18